

plantRadix.nl

helm

ogen

neus

mond

baard

TIG PLATEAUS VOOR DE BOELEKEERL

Geheime klanken, die bedoelen, maar weten kan ik niet. Nog niet althans.

Armando
Dagboek van een dader (28 augustus)

So what does the rhizome offer us as an image of thought, and as a format for writing a book? For one thing, it enables us to think with the world, rather than thinking about the world - in both senses of the word 'with': we think with the world in the sense of using the world as a tool to think with, and in the sense of thinking along with the world the way it itself thinks. (Early-modern Dutch philosopher Baruch Spinoza is probably the most important of Deleuze's precursors to insist that thought is an objective attribute of the world, not just of thinking subjects.)

Extracting concepts from events in the outside world is a way of thinking with the world.

Eugene W. Holland
Deleuze en Guattari's A Thousand Plateaus

We need to organize our processes of fabrication in a matter that allows the materials to talk back.

Lars Spuybroek
The Sympathy of things

It is all in the passage. Pattern is something that occurs, not something that is.

Ibidem

To live, we do not need to root in the earth and stay fearful of what is to come; rather, we must displace ourselves, not by nomadically travelling about, but by finding a counter-place, a para-site not as a shelter or a clever place, but as a way to cope and negotiate with accident.

Ibid.

All relations between things are felt relations. (...) Things, like us, are fully involved in each other.

Ibid.

Er ging niets boven radiale symmetrie. Een volmaaktheid die ongeëvenaard bleef, geen tweezijdig dier kon zo mooi zijn.

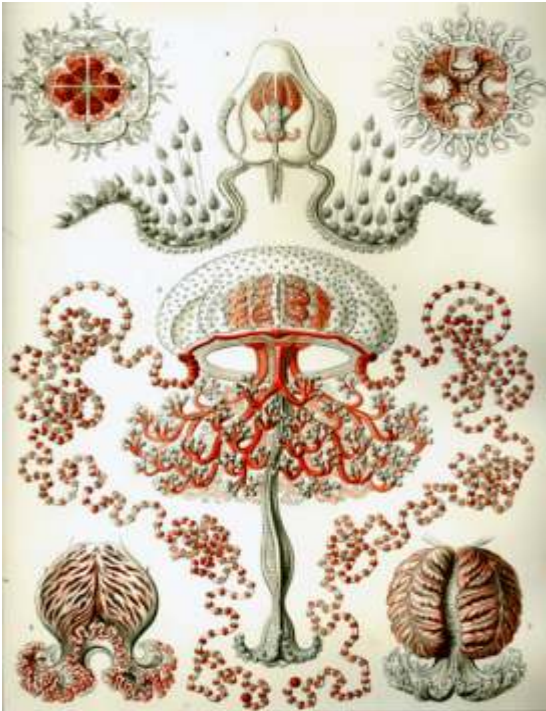
Judith Schalansky
De lessen van mevrouw Lohmark
(Ook de illustratie hiernaast)

Order was the framework on which the design was constructed. 'It builds a wall against vagueness and opens a door therein for imagination to come in.'

William Morris Gallery
Toppic Notes: Investigating Pattern draft

The teaching of Art is the teaching of all things.

John Ruskin

Ik vond het fascinerend te horen dat berekeningen konden aantonen dat iets moest bestaan.

Gerrit Krol
De chauffeur verveelt zich

Wat is omgeving?

Ibidem

Trouwens wat is er aan, al die verzonden verhalen.

Ibid.

Waarom ik overigens zulke stukjes in mijn boeken doe? Gewoon omdat mijn systeem dit met zich meebrengt. Over een paar jaar is het heel gewoon. Misschien is het zelfs mode om een boek zulke onleesbaarheden mee te geven. Over een paar eeuwen kun je zien dat dit boek typisch een produkt is van de twintigste eeuw. Kunnen ze zich ergeren aan de mode van deze tijd.

Ibid.

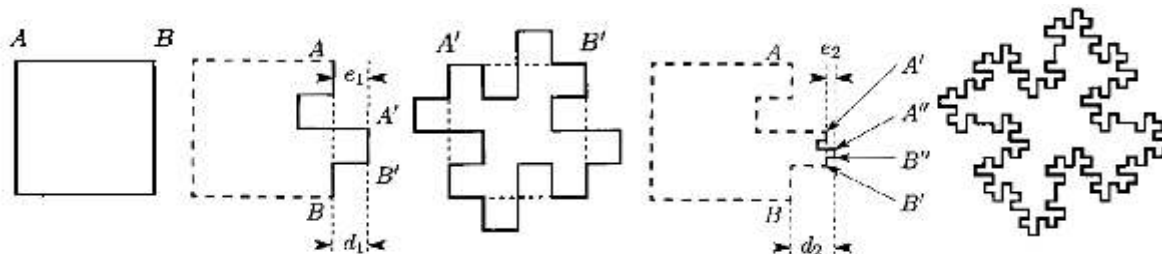
Proposition 13

Flowers or other natural object should not be used as ornaments, but conventional representations founded upon them sufficiently suggestive to convey the intended image to the mind, without destroying the unity of the object they are employed to decorate. *Universally obeyed in the best periods of Art, equally violated when Art declines.*

Proposition 37

No improvement can take place in the Art of the present generation until all classes, Artists, Manufacturers, and the Public, are better educated in Art, and the existence of general principles is more fully recognised

Owen Jones
The Grammar of Ornament

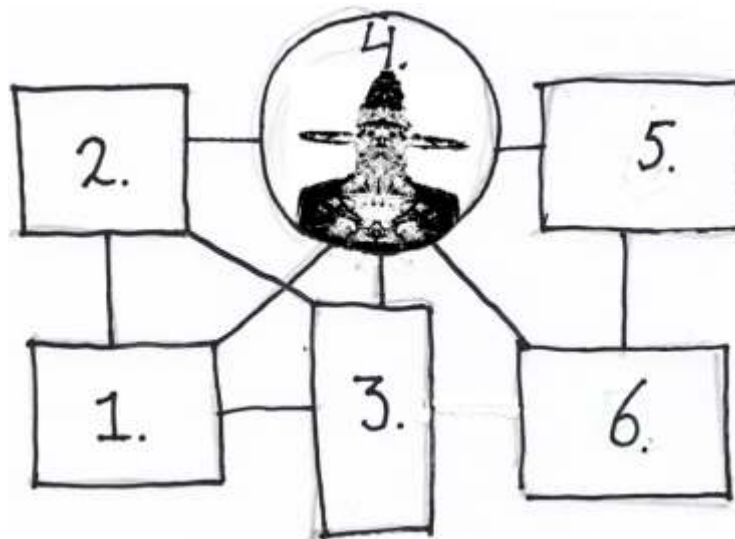

Igor Hoveijn / Jan Scholtmeijer
Fractals (constructie van een Peano-eiland)

Het wordt nooit meer zoals het was, omdat het nooit zo is geweest.

Paul van der Lee

drie

Inhoud	
Inleiding	vijf
1. Ornament	zeven
2. Fractal	negenentien
3. Spiegelingen	zevenentwintig
4. (de tweede ontdekking van) De Boelekeerl	negenendertig
5. Mythe	drieënvijftig
6. Collectief	drieënzestig

Inleiding

Hoewel dit met 72 pagina's de dikste Plan Radix tot nu toe is, draait het allemaal om één pagina: 51. Dat is de pagina waarop de Boelekeerl u met betrapte verbazing aankijkt. De rest van het nummer is context om de aanblik van de Boelekeerl acceptabel te maken. De westerse cultuur laat immers nog maar weinig ruimte voor het daadwerkelijk ontmoeten van een mythische figuur. Toch is dat hier aan de orde.

Op 16 februari 2014 nam L., zelfbenoemd en onbezoldigd projectleider van Plan Radix, een foto van waterspiegelingen in de Heidenhoekse Vloed. In die tijd vond het kunstzinnig landschapsonderzoek van plan Radix plaats op basis van het werk van de 19e eeuwse Arts-and-craftsbeweging. Dat betekende dat de genomen foto's als basispatronen dienden voor een groter geheel, opgebouwd uit spiegelbeelden (zie voorbeelden in hoofdstuk 3). Dat levert decoratieve, min of meer abstracte vormen op. Groot was dus de verbazing toen bij inzoomen op de spiegelingen van de foto van 16 februari bleek dat er een menselijke figuur in verborgen zat.

Het kon niemand anders zijn dan de Boelekeerl, de mythische boeman waarnaar de nabijgelegen wandelroute is genoemd. En waarvan het verhaal gaat dat hij onzichtbaar in het water leeft, wachtend op argeloze passanten om die naar beneden te trekken en te verdrinken. Al eerder waren vagere sporen van de Boelekeerl gevonden door Plan Radix (zie nummer 3, pag.17, 2010). Dit is dus in feite de tweede ontdekking.

De ontdekking van de Boelekeerl is iets wat zich niet volledig in de voor ons tastbare werkelijkheid bevindt. Ook al betreft het een resultaat van kunstzinnig landschapsonderzoek (kunsthistorisch te beschouwen als een 'objet trouvé'), dan nog is het moeilijk om deze vondst serieus te nemen als daadwerkelijke verschijning van de Boelekeerl. Wij geloven niet meer in sprookjes, daar staan wij boven.

Zo'n hiërarchische houding, namelijk dat de mens oordeelt welke uitingen van de natuur 'echt' en (dus) van belang zijn, maakt het noodzakelijk om de verschijning van de Boelekeerl, zoals gezegd, van een acceptabele culturele westerse context te voorzien. Want anders zouden we de vondst immers al te makkelijk als flauwekul kunnen afdoen.

Die culturele context is hier methodisch geconstrueerd op basis van de niet-hiërarchische, associatieve denkmethode uit het boek Mille Plateaux (1980) van de Franse filosoof prof. Gilles Deleuze en psychiater Félix Guattari . Hun denkmethode staat toe dat een betoog non-lineair verloopt. In het schema links ziet u dat. De Boelekeerl staat centraal. Daaromheen zijn de hoofdstukken gegroepeerd. Ieder hoofdstuk telt een aantal plateaus, die een huidig, algemeen geaccepteerd model voor de menselijke duiding van de natuur vertegenwoordigen:

1. Ornament: ambachtelijke mimese, 2. Fractal: wiskunde, 5. Mythe: mythologie en 6. Collectief: psychologie. Het maakt niet uit in welke volgorde die gelezen en bekeken worden. Iedere dubbele pagina is een plateau op zich, dat weliswaar met de andere thematisch verbonden is, maar in de eerste plaats zijn eigen zegje doet, met voor de versiering een eigen plaatje erbij.

Ze bevatten geen afgeronde, volledig begrepen noch te begrijpen redeneringen, maar zoekpogingen in richtingen die het afgelopen jaar een vermoeden van zinnigheid opriepen. Daarbij is steeds de aansluiting gezocht van het model bij het ambigue; datgene wat vanuit het model als denkrichting is toegestaan en toch niet tot onze eigen dagelijkse, menselijke werkelijkheid behoort. Hoofdstukken 3 en 4 tonen daarop aansluitend het onderzoek van Plan Radix, dat leidde tot de ontdekking van de Boelekeerl.

Goed, leuk en aardig allemaal, en dus bedoeld om duidelijk te maken dat uw kijken naar de Boelekeerl maatschappelijk gepermitteerd is. Maar dit hele verhaal is daarmee niet bedoeld om zijn aanblik uit te leggen. *Het [archetypische] beeld heeft in feite geen interpretatie nodig, het representeert zijn eigen betekenis* (C.G. Jung).

Er wil slechts één ding mee gezegd zijn: Dit is de Boelekeerl!

1. Ornament

Het Eerste Oog: Owen Jones (1809-1874)

The Grammar of Ornament (1856)
(Eigenlijk beter: *The Grammar of Decoration*)
Regels voor decoratie met honderden voorbeelden.

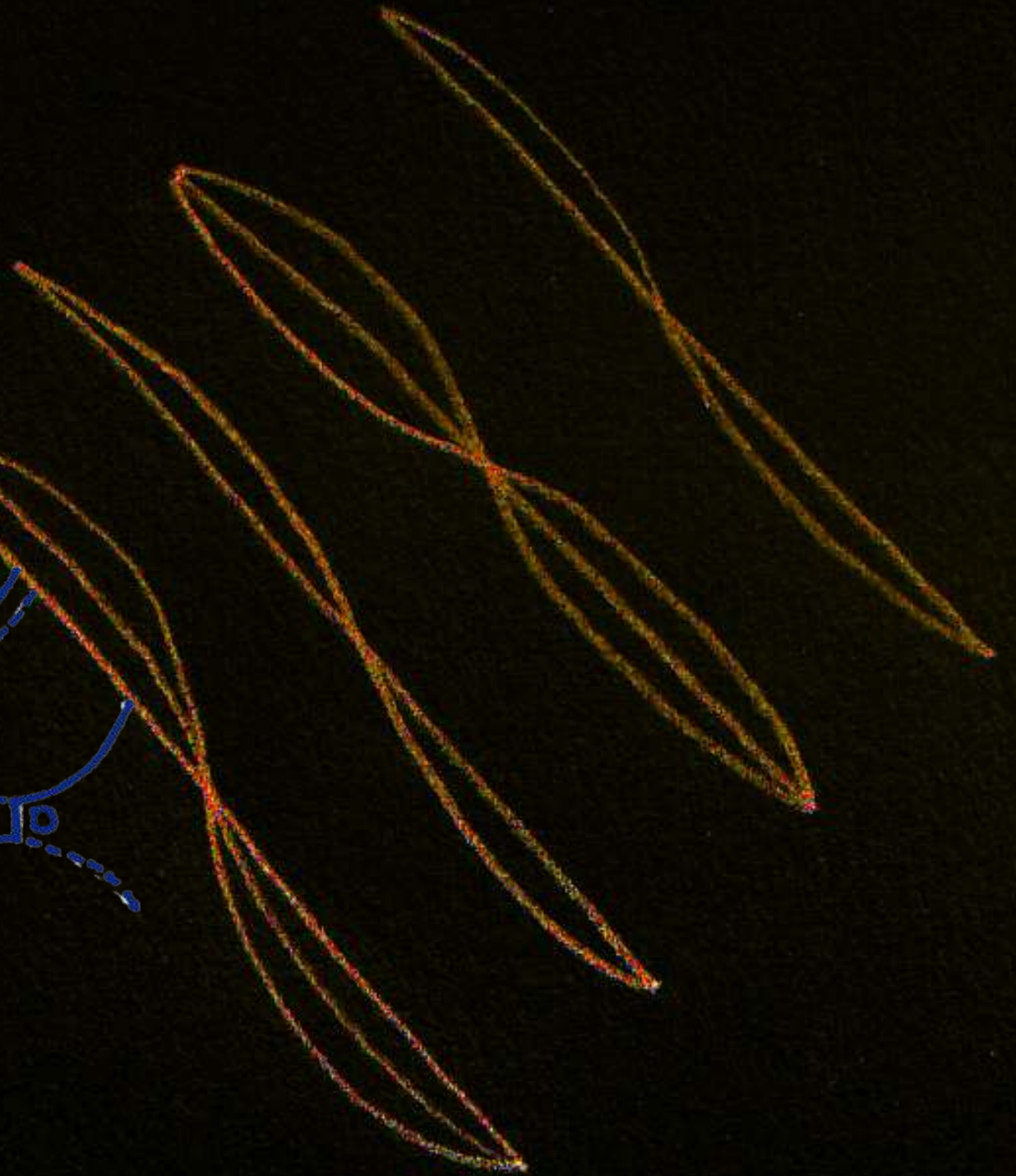
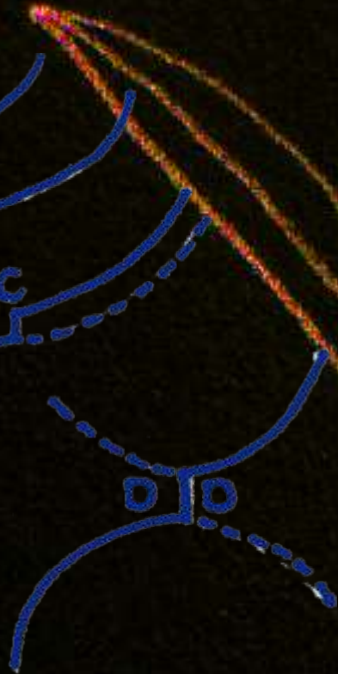
Belangrijke plek voor Jones: het Alhambra.
Een decoratieve laag bedekt de constructie.
Schoonheid als toegevoegde, toegedachte verhulling.

De Boelekeerl is gevonden in/door decoratief werk, maar hij is meer dan dat.
Hij is een afbeelding van de menselijke figuur. Dat soort afbeeldingen ligt gevoelig.

Hij zou bijvoorbeeld door zijn menselijke trekken
geen onderdeel mogen zijn van Mohammedaanse decoratie.
In de Joodse traditie zou dat wel kunnen, omdat deze mensafbeelding 'slechts' twee-dimensionaal is.

Wat de vraag oproept tot welke dimensie de Boelekeerl werkelijk behoort.

REPOSE MORESQUE

Het Tweede Oog: John Ruskin (1819-1900)

Ornament (als organische kracht)

Beter woord zou dus zijn 'organement'. Het ornament is i.t.t. decoratie onderdeel van de constructie.

Idealiter is het ornament de essentiële basis van de constructie. Zoals de Gotische boog. De mens streeft in zijn Gotische kathedralen via de bogen naar het licht.

Oppervlaktetspanning (als vormende kracht)

De vorm van het individuele object is geen eigenschap van dat object alleen: de vorm is het raakvlak van de binnenkant met de buitenwereld (als een huid, een sluijer) en ontstaat uit hun wisselwerking

Alles, zonder uitzondering, is dus aan het worden - nu - van buitenaf evenzeer als van binnenuit.

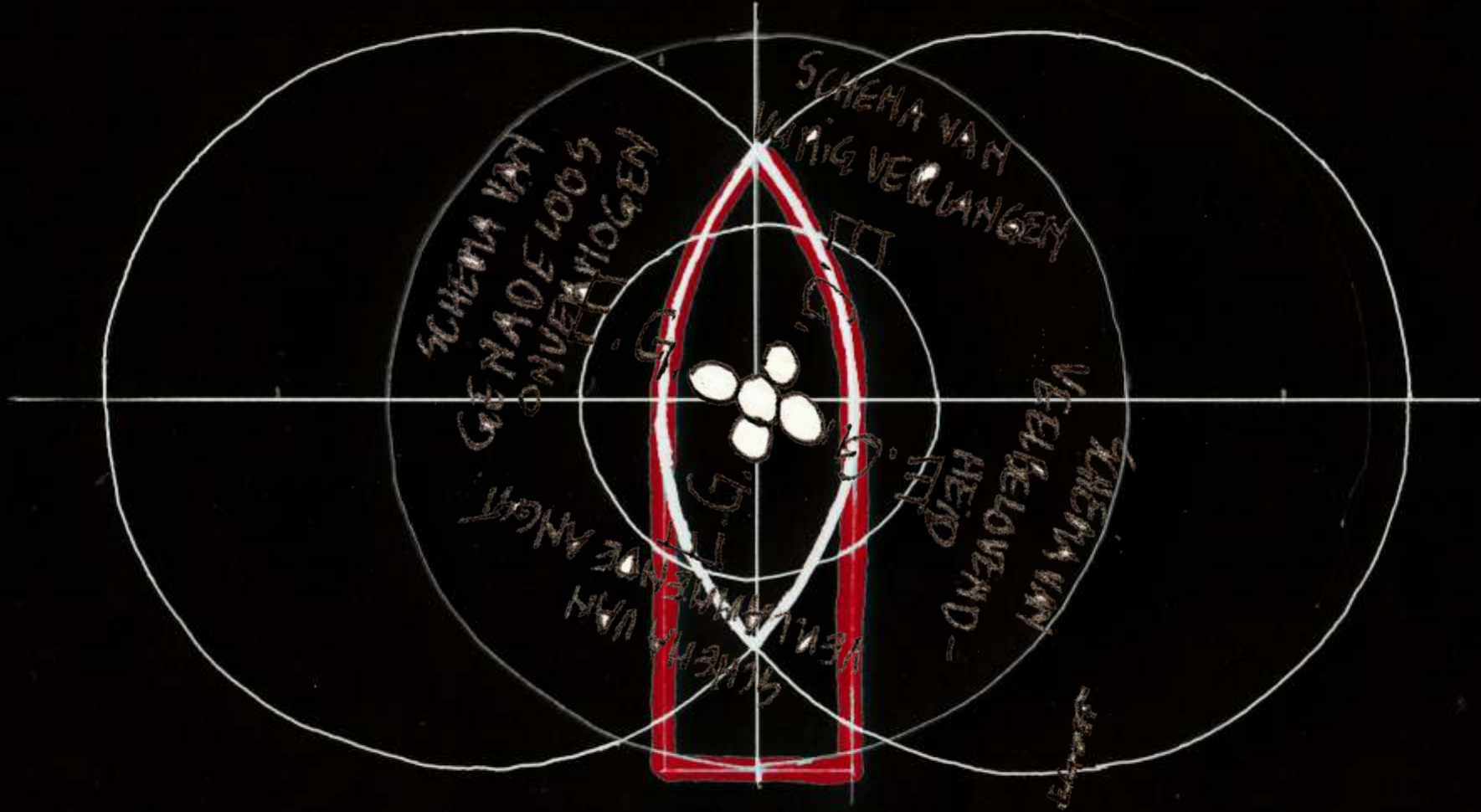
Ruskin, gefascineerd door de vraag wat schoonheid is, huwde zijn veel jongere, pure jeugdliefde.

Maar hij bleek fobieën te hebben voor menstruatiebloed en schaamhaar.

Het huwelijk bleef ongeconsumeerd en werd ontbonden. Zijn ex kreeg acht kinderen bij een kunstschilder, die blijkbaar minder moeite met de vleselijke praktijk had.

Zij dook op op zijn schilderijen en werd de muze van de prerafaëlieten.

De Boelekeerl dook op op een fotospiegeling en werd de muze van dit nummer.

Het Derde Oog: Lars Spuybroek (1959)
De betrokkenheid der dingen

The Sympathy of Things (2011)
Niets is alleen
noch bestaat voor zichzelf
noch uit zichzelf

Vorm is de tijdelijke verschijning van permanente, veelvoudige uitwisseling en
inwerking,
inwisseling en uitwerking.

Het ornament is de bron van de constructie.
Het 'organement' groeit door zelfgelijkendheid
én de mankementen (mutaties) van haar herhaling
tot geheel; in resultaat met zijn omgeving.

Fouten maken biedt de enige ontsnapping aan identieke (zinloze/zielloze) herhaling.
Het weren van onberedeneerde mutatie is een dictatoriale karaktertrek.

we have been on

bell z-

2-2013

1994-2013

de VI

Het Vierde oog: Gilles Deleuze (1925-1995) (ook: Antonin Artaud, Félix Guattari)
Mille Plateaux* (1980)

Het denken over (o.a.) oorsprong, nut en betekenis van (verschijnings)vormen is gebaat bij het vervangen van de gesloten vergelijking ($x=y$ (ik ben ik, niet jij)) door een open vergelijking (... +y+z+a+... (...+huid+hand+temperatuur+...)).

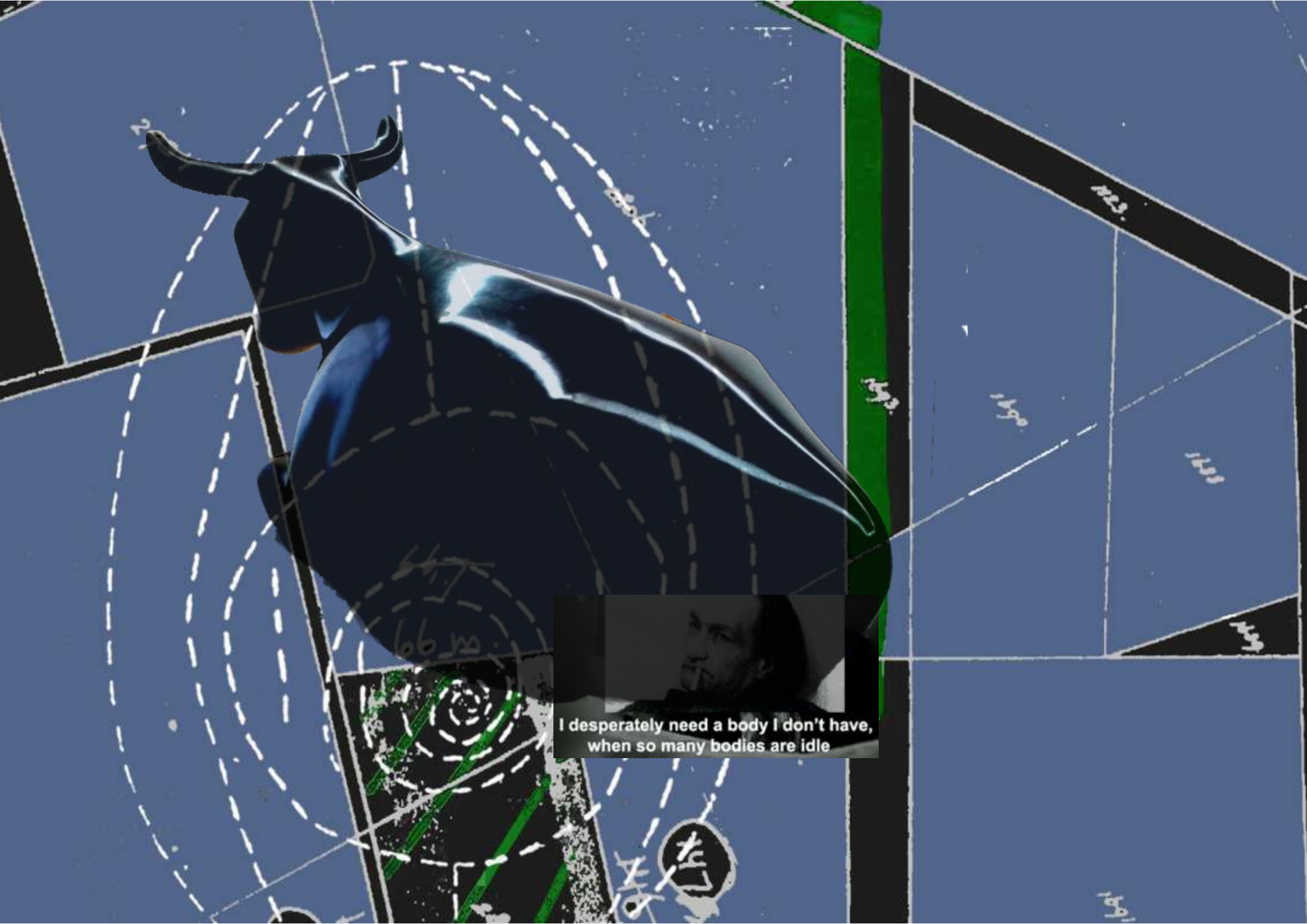
Neem de Grote knielende koe (hiernaast, 1925, Ewald Mataré, Museum Kurhaus Kleve, D.)
Zij lijkt een gesloten, decoratieve vorm (zij=zij=niet wij).

Maar de glooiingen van haar huid zijn (door de tastende hand van de kunstenaar) zo evident van binnenuit gespannen dat ze oproepen tot aanraking.
Wie bij haar is, wil haar aanraken: (...+welvingen+glans+hand+...).

Het slijten van het brons door de strelingen der museumbezoekers zal dit lichaam verder vormgeven. (Merk op: aanraken verboden!)
Dit lichaam zonder organen (corps-sans-organes; CsO) zal door het verlangen dat het oproept vervormd raken, slijten en uiteindelijk verdwijnen.
Dus geleefd hebben.

Le desir est une machine qui produit sans cesse

De Boelekeerl is een lichaam zonder organen.

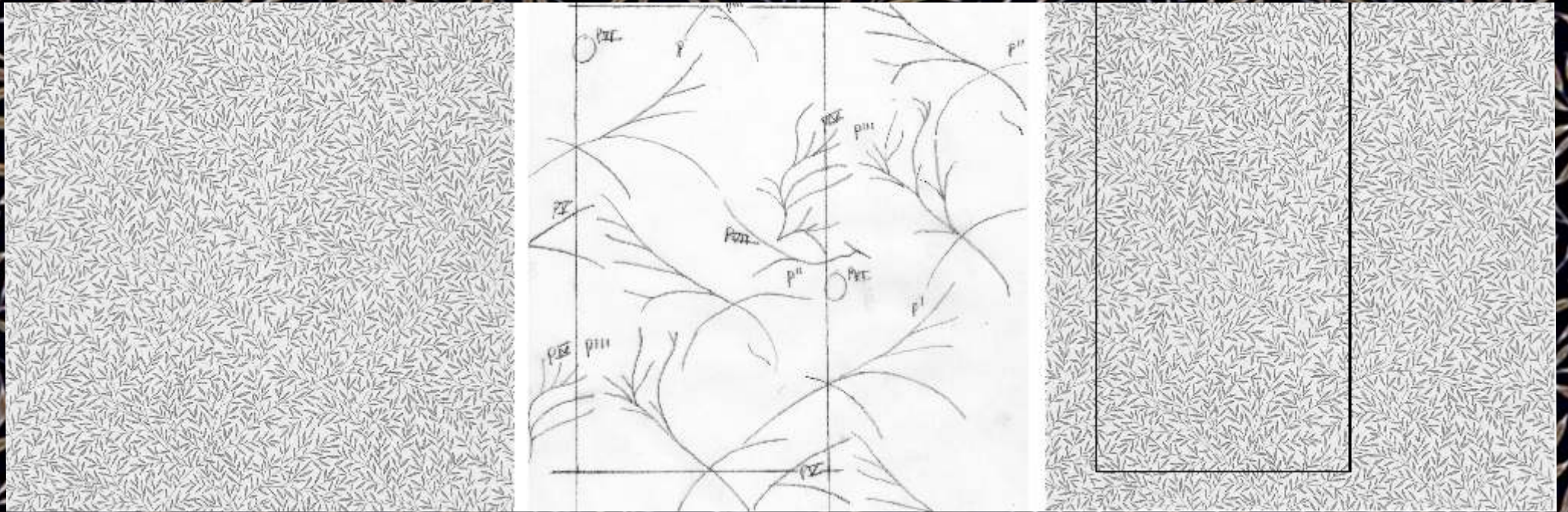
I desperately need a body I don't have,
when so many bodies are idle

Patroon op rapport (Arts-and-craftsbeweging, 1880-1910)

Eén verborgen oppervlak
Zoals het patroon op een rol behang, dat bevat alle benodigde informatie voor eeuwige uitdijning.
Basisprincipe: spiegeling. Zelfgelijkendheid.

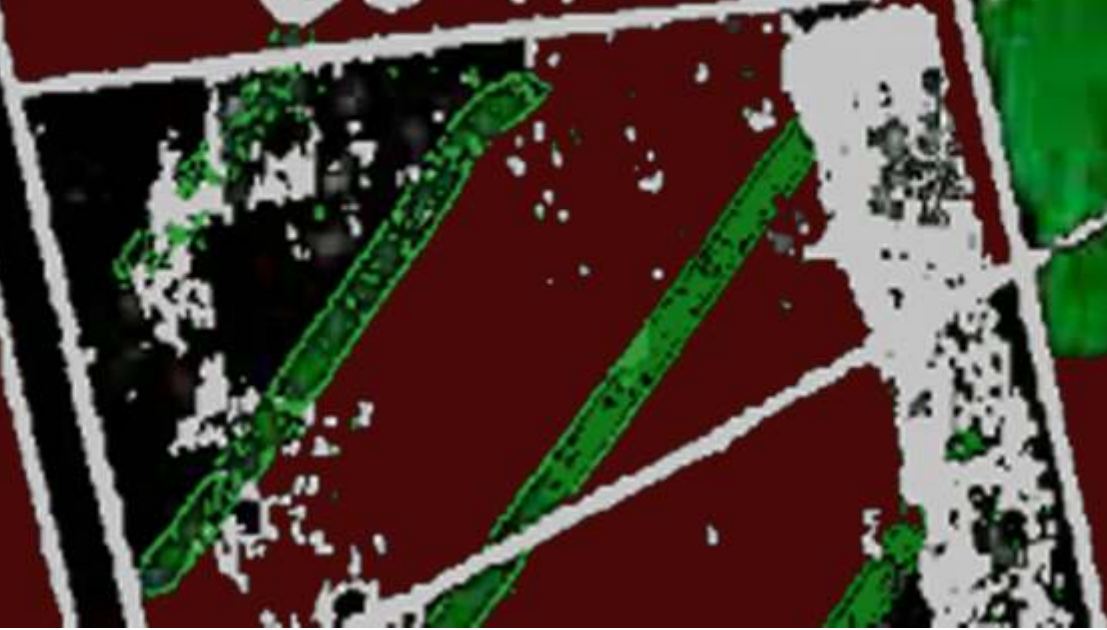
[William Morris:] *You may be sure that any decoration is futile (...) when it does not remind you of something beyond itself, of something of which it is but a visible symbol.*

Rechts: Radix-analyse van Lily Leaf Wallpaper, William Morris

2. Fractal

66.7
66 m.

Zelfgelijkendheid

(ook: Droste-effect)

Homo sapiens maakt onderdeel uit van een geheel van onbekende grootte dat niet door hem geïnitieerd is, noch door hem bepaald wordt.

Het denken van homo sapiens is geen exclusief eigendom van de soort, maar een eigenschap van de Natuur.

(Spinoza: Natuur=God \neq antropomorf).

De lichamelijke van de mens, zijn gevoelens en handelingen vormen patronen die hij onderling en aan anderen spiegelt en voortdurend op rapport zet.

(Herman Brusselmans: Ik vind mijzelf 1000 keer per dag uit.)

Patronen van zelfvergelijking vertakken bij voortduring en gedurende het hele leven het zelfbeeld.

Bij deze zelfvergelijking streeft de mens naar optimale zelfgelijkendheid; de mens wil zoveel mogelijk op zichzelf blijven c.q. gaan lijken.

Niettemin kan de mens zijn eigen vorm nooit alleen zelf bepalen/maken, want ook de anderen (andere individuen zowel als groepen) definiëren hem.

De zelfgelijkende mens is dus geen vectorafbeelding, want hij kan/zal niet op iedere schaal hetzelfde worden waargenomen.

Wat is hij dan wel?

Zijn zelfgelijkendheid is een illusie?

ONTO-AESTHETICS

The Problem: How can the Cosmos and Life within it exist in such a way that they are the result of change yet also be always susceptible to further change? How can we understand being in terms of becoming, in terms of difference rather than identity, as a function of the dynamics of open systems? Most importantly, what is the payoff of understanding the world this way? How does it improve our prospects for social change?

Eugene W. Holland: Deleuze and Guattari's A Thousand Plateaus, London/New York, 2013, pag. 53

F F F F F FH

Het Vijfde Oog: Gerrit Krol (1934-2013)

Uitvinder van de
zuivere peinzerij (1)
van de soort $1+1=2$
Dit ware de meest onschuldige vorm
van volwassen denken
als zij niet zo onomstotelijk was,
ongenaakbaar,
zo godgelijk, dus zo zelfgelijkend.
 $1+1=2$ is in de spiegel kijken.

zuivere peinzerij (2)
gaat over de nieuwsgierigheid naar drift en vrees
en dus over de vleselijke praktijk.

De wiskundige bepeinzing van de vleselijke praktijk heeft een reinigende werking.
De open vergelijking $\dots+y+z+a+\dots$ (\dots +lichaam+hormonen+gelegenheid+ \dots)
sluit zich in zedigheid tot $1+1=2$ (mens+mens=paar).
Maar sinds blz. 14 geldt ook: $x=x\neq y$ (ik=ik=niet jij).

Er is geen elders waar de ander onszelf is.
Wat zijn wij in de ogen van de ander dan wel?
Idem:
De Boelekeerl is niet een van ons.
Toch is zijn afbeelding mensgelijk(end).

Het Zesde Oog: Felix Hausdorff (1868-1942)

Hausdorff-dimensie
ook: gebroken dimensie of fractal (Mandelbrot 1975)

In welke dimensie bevindt de Boelekeerl zich?

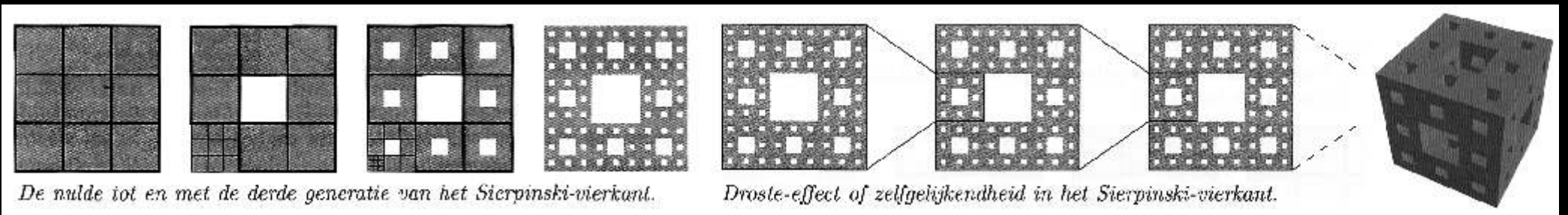
[Wikipedia:] *Er zijn vele onregelmatige verzamelingen die niet een gewone dimensie hebben, maar wel een niet-geheeltallige hausdorff-dimensie.*

Een fractal is net als een bol of een driehoek een wiskundig begrip dat noch waar noch onwaar is, maar gewoon bij definitie geschapen.

De Boelekeerl is waar noch onwaar.

Handwritten notes and diagrams on a dark background:

- Top left: A fractal-like pattern of orange and yellow circles.
- Center: A box containing the equation $1 + 5x = y$. Arrows labeled "door" (left) and "uitgang" (right) point from the box.
- Bottom left: A diagram with a vertical line and arrows labeled "sp", "p", "p", "p", "p". To the left, text reads "stapsgewijs met behulp van de stappen".
- Center: A small grid with labels "X" and "Y" and arrows.
- Right side: A large, complex handwritten diagram with a circled area containing the text "Droste-effect". To its right, there are several lines of mathematical notation, including $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2^n} = 1$ and $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{3^n} = \frac{1}{2}$.
- Top right: A diagram showing a grid of lines with an arrow pointing to the right.

De nalde tot en met de derde generatie van het Sierpinski-vierkant.

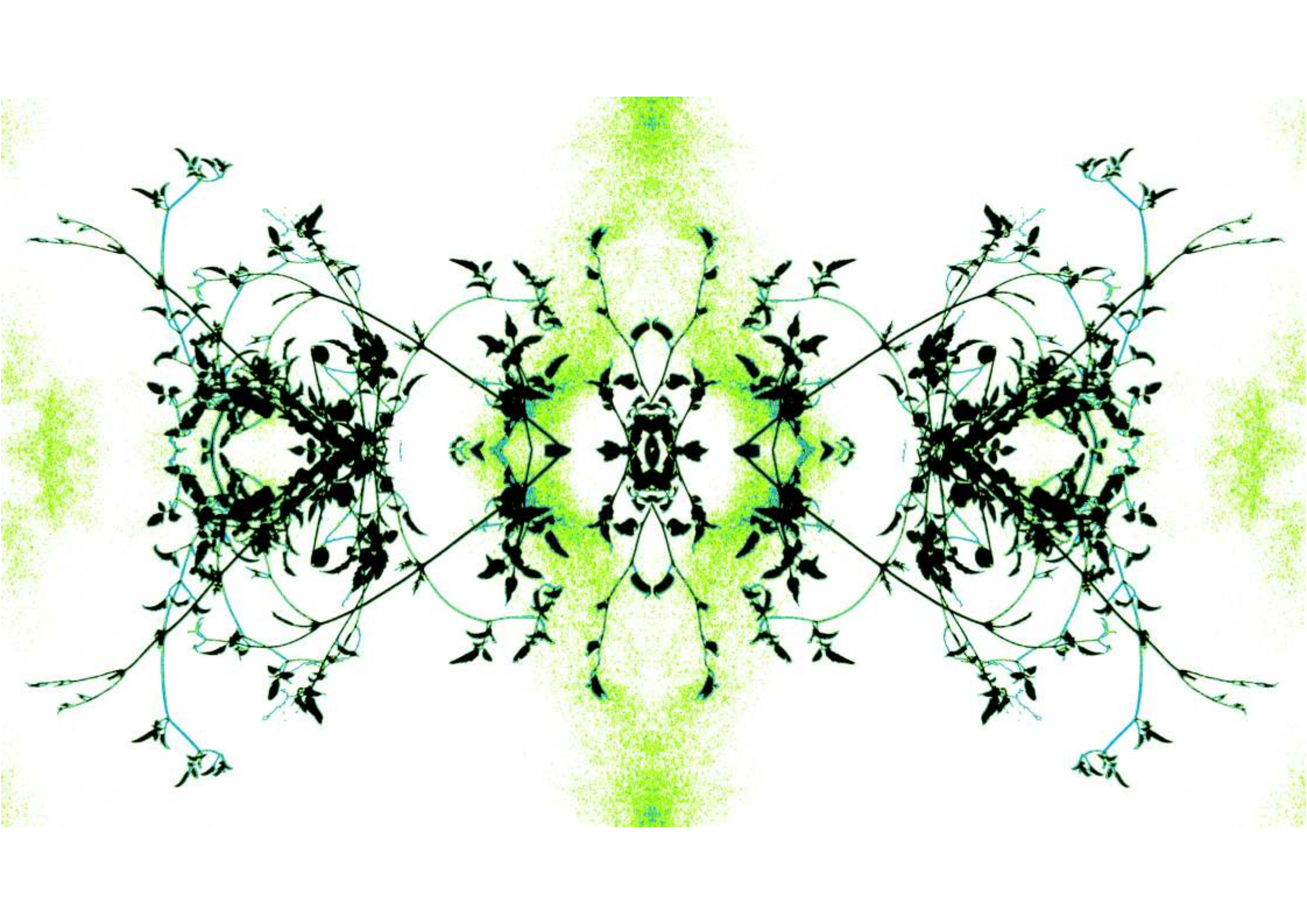
Droste-effect of zelfgelijkendheid in het Sierpinski-vierkant.

3. Spiegelungen

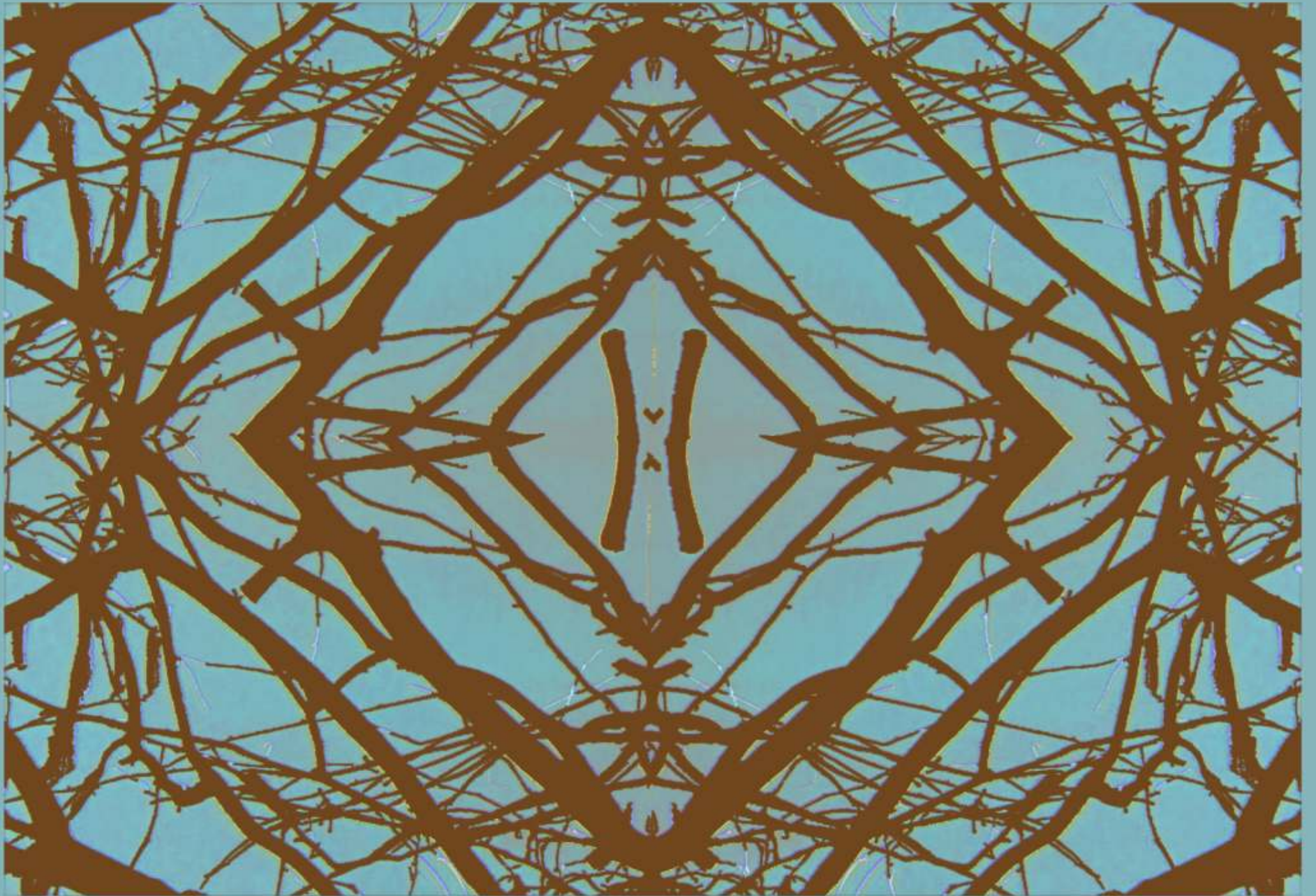
Spiegelung 1

achtentwintig

Spiegelung 2

dertig

Spiegeling 3

tweeëndertig

Spiegelung 4

vierendertig

Spiegelung 5

zesendertig

(de tweede ontdekking van)

4. De Boelekeerl

De kaart is niet het gebied

Topografie

[Wikipedia:] *(uit het Grieks, letterlijk "plaatsbeschrijving") is de studie van de beschrijving van kenmerken van plaatsen en gebieden. De werkelijke waarde van topografische kennis is echter niet alleen het weten waar een stad of rivier ligt. De waarde van de topografie schuilt in het vormen van een juiste mentale atlas van een gebied. Men dient bij de topografie dan ook niet op de absolute maar de relatieve ligging of afstand te wijzen. De relatieve ligging van een plaats is de ligging ten opzichte van een andere plaats.*

Homos (Grieks, "gelijk"), Homo (Latijn, "mens"), Anthropos (Grieks, "mens", etym. "hij met het gezicht van een mens")
Merk op dat de aanduiding 'mens' hier niet eenduidig naar het eigen menszijn verwijst. 'Mens' is hij (of zij uiteraard) die gelijkt op de mens.
Er is echter geen standaardbeeld vastgelegd om die zelfgelijkendheid te meten (dé mens bestaat niet).
De vraag of een wezen een mens is - en/of in hoeverre het een mens is - is dus subjectief, en daarmee afhankelijk van het referentiekader van de beschouwer.

Vgl. Een hond als gezinslid; hij is een tussendimensie (fractal) tussen dier en mens.

De tussendimensie kan men ontkennen, de hond is immers niet deels mens.

Die ontkening is echter ondergeschikt aan de antropocentrische empathie van de mens, omdat die zich nog veel moeilijker laat ontkennen.

Dus ook al is het rationeel onwaar, toch valt de intuïtieve notie niet te ontkennen dat de hond fractioneel mens is.

Zo is het ook met de Boelekeerl.

Homotopie

[Wikipedia:] *Het begrip homotopie geeft een exacte betekenis aan de intuïtieve notie van continue vervorming. Een homotopie is een voortdurende verandering tussen twee afbeeldingen van een topologische ruimte, bijvoorbeeld de verandering van een gebogen lijn in een lijn met een andere buiging.*

Vgl. Het baasje en de hond gaan op elkaar lijken.

Vgl. Homo sapiens past zich aan aan zijn omgeving en gaat a.h.w. (vooral innerlijk) op die omgeving lijken.

Vgl. Homo sapiens duidt de natuur vanuit zichzelf.

Vgl. Homo sapiens treft in de natuurfenomenen mensgelijkenissen aan (Moeder Aarde...).

Dassenveld

Pad naar
Blommestijnkapel;
voortaan Hausdorff-ruimte

Vindplaats Boelekeerl

Zaal 2

Brunsveldweg met Radix' veldwagen

Waar de Brunsveldweg de Heidenhoekse Vloed kruist begint een pad dat uitkomt op de Jolinkdijk,
vlakbij de parkeerplaats van het Boelekeerlspad.
Laten we dit pad en het bijbehorend deel van de Vloed voortaan Hausdorff-ruimte noemen.

Een Hausdorff-ruimte bevat disjuncte verzamelingen, dat wil zeggen verzamelingen die niet hetzelfde bevatten.
Hier benoemen we voor dit moment drie verzamelingen die daar een beetje op lijken te lijken:
het water, het begaanbare pad en de onbegaanbare zomen van bos en houtwal.
Op het begaanbare pad loopt een mens (zijnde L., z.b. en onbez. projectleider van Plan Radix) fotootjes te maken.

De mens neemt een foto van de disjuncte verzamelingen (grote afb. links).
Hij zoemt vervolgens in op het water (afb. rechts). Wij weten niet precies waarom.
Er is veel geschreven over de esthetische drijfveren van homo sapiens. De schoonheid van water maakt iets in hem los.
Hij wil zich daarom spiegelen aan het water met schilderijen, liederen, foto's. Zoiets.
Het is een andere wereld, niet zijn element.
Dat intrigeert en impliceert gevaar; de bitterzoete paradox van Eros en Thanatos

De mens zoomt in op het water (afb. links) en spiegelt zijn fotootje (F) drie keer:
F, F', F'', F'''.
Oftewel:

Hij doet dit omdat hij hoopt zo een mooie decoratie te maken.
Hij heeft dat geleerd van plaatjes van de arts-and-craftsbeweging.

De mens denkt; Verdomd! Wat zie ik daar in het midden? (afb. rechts)

Uit de spiegeling ontstaat een figuur. Een mensgelijkende figuur.

De westerse homo sapiens heeft in en rond de 18e eeuw een cultuurperiode doorleefd, de Verlichting, die hem verbiedt in sprookjes te geloven. Dus de zelfgelijkendheid van de opdoemende figuur kan niet zomaar als daadwerkelijke afbeelding van een homo sapiens worden geduid.

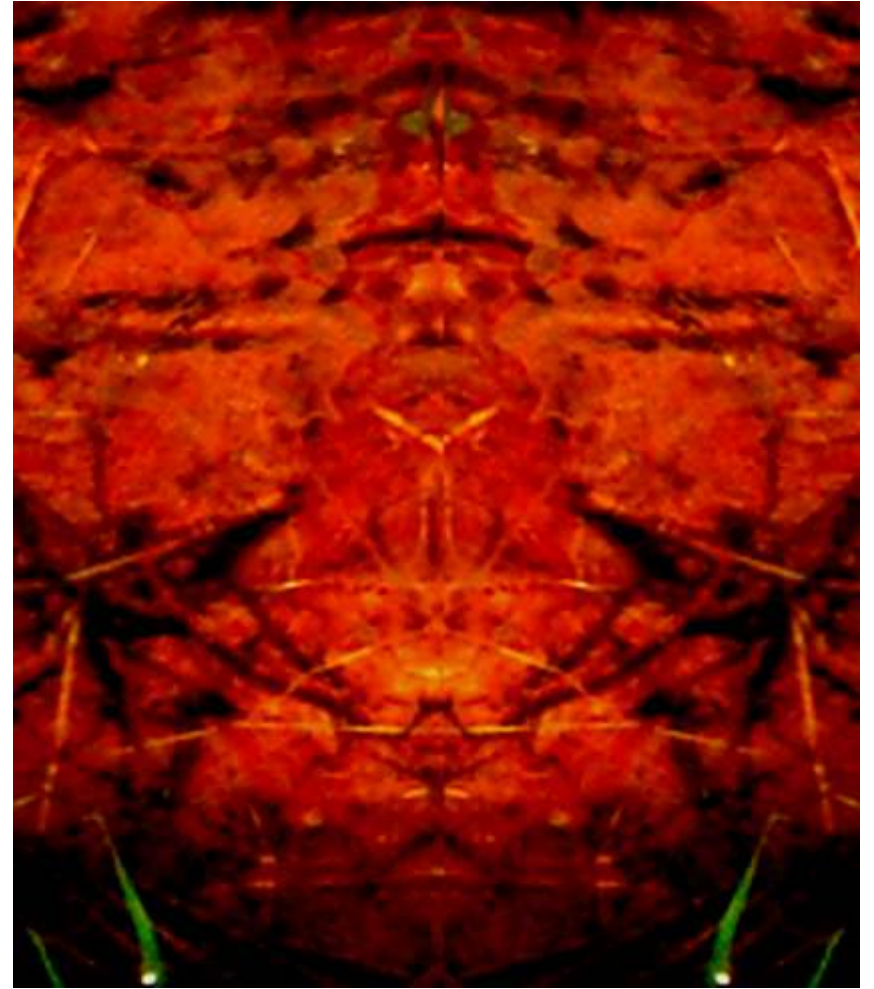
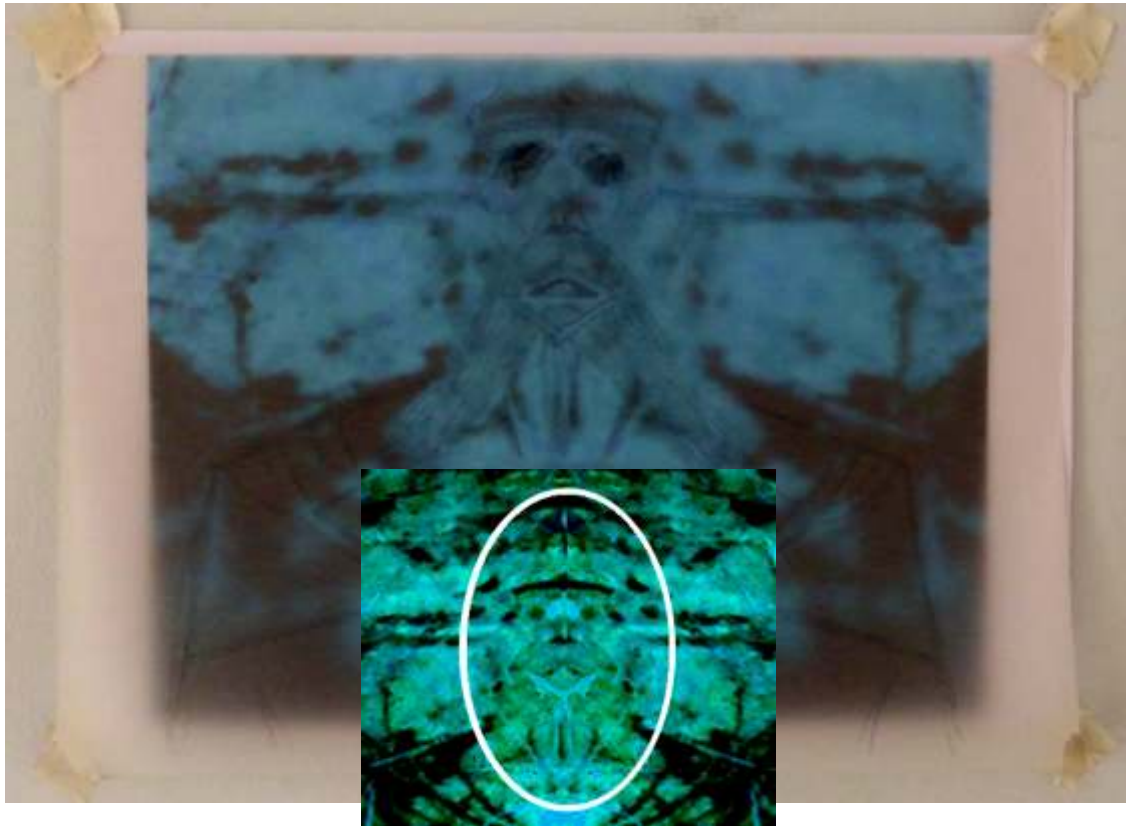
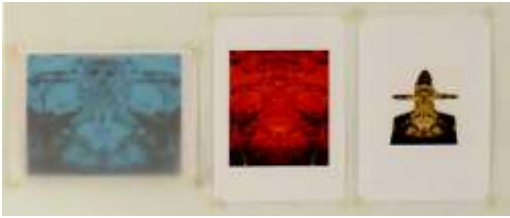
Niettemin is er de intuïtieve herkenning van een mens. We jatten en perverteren een term uit de wiskunde en noemen dit een sociale homotopie; een begrip dat exacte betekenis geeft aan de intuïtieve notie van vervorming. Daarmee stellen we veilig dat onze intuïtie niet door Verlichtingsdenken wordt gecorrumpeerd, of zelfs teniet gedaan.

Vervolgens moeten we zorgen dat de aldus zekergestelde waarneming niet begrepen hoeft te worden: wij laten dus (a) toe dat wij in/door de homotopie (blz. 40) een onszelf gelijkende figuur zien en (b) ondermijnen die waarneming niet met gepeins over hoe dat nou kan.

Ook de legitimatie hiervoor - dat je niet alles hoeft te snappen om er toch mee te werken - pikken we uit de exacte wetenschappen door onze waarneming te zien als homomorfe encryptie. Homomorfe encryptie maakt het mogelijk om informatie te verwerken zonder de inhoud te kennen, laat staan te snappen. (Google voor meer uitleg.)

De vage, doch onmiskenbare afbeelding van een man. Een vreemde man.

De Boelekeerl

www.boelekeerlspad.nl zegt:

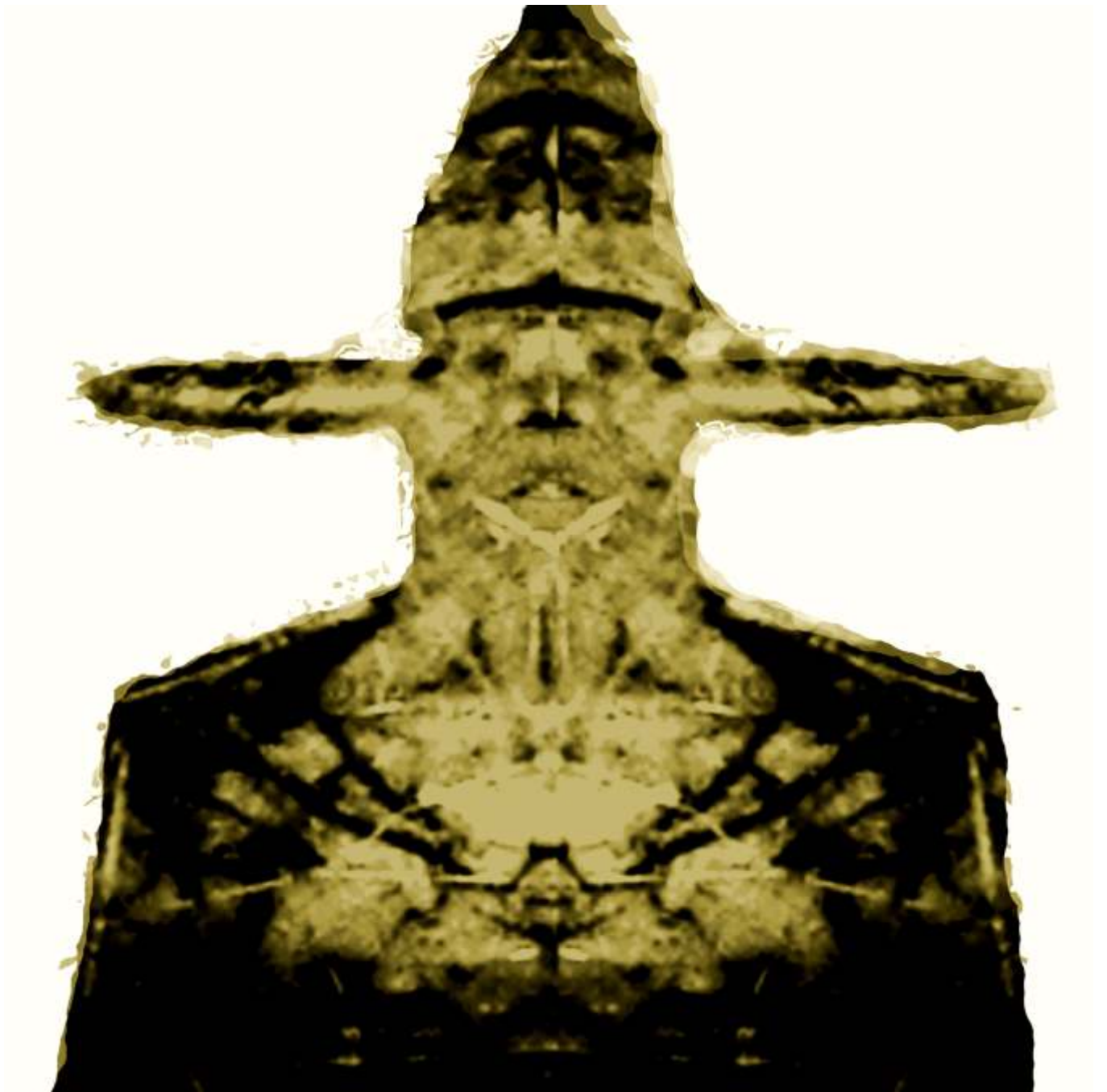
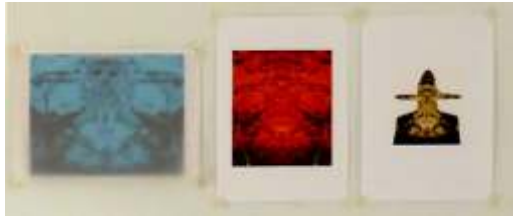
In het buitengebied tussen Zelhem en Halle hebben buurtbewoners een wandelroute aangelegd. De wandeling is zes kilometer lang en voert afwisselend door bos en agrarisch gebied.

Het tracé loopt over de gronden van een tiental particuliere eigenaren, Staatsbosbeheer en Waterschap.

Het Boelekeerlspad kreeg de officiële start op 1 april (tweede Paasdag) 2002 bij Boerderij Boldiek, Boldijk 6 te Halle. Daarbij waren onder meer het gemeentebestuur van Zelhem, grondeigenaren, Waterschap en Staatsbosbeheer aanwezig.

De wandelroute kreeg de naam Boelekeerlspad. De Boelekeerl was vroeger het schrikbeeld van de jeugd, die bang werd gemaakt voor 'disse keerl'.

De man was onzichtbaar, hield zich op in watergaten en het was als kind beter om dit kwaadaardig schepsel niet te ontmoeten.

5. Mythe

Naar Zelhem

200.000 vC. Het ontstaan van homo sapiens in Afrika.

110.000-10.000 vC. Weichselien, recentste ijstijd in Europa.

60.000 vC. Homo sapiens trekt, net als eerdere soorten, uit Afrika weg en verspreidt zich over de wereld.

40.000 vC. Paleolithicum, de laatste 10.000 Neanderthalers sterven uit in Zuid Europa, waar zij homo sapiens naar het noorden zien trekken.

Er wordt nog kort onderling gevochten en gepaard.

(Gemiddeld 2 tot 4 % van het DNA van homo sapiens is Neanderthaal.

Door verscheidenheid in dat percentage is nu nog steeds 20 % van het hele Neanderthaler-DNA in leven.

Over taalgebruik en denkwijzen van de Neanderthalers is niets bekend.

Niettemin moet hun 150.000 jaar langere ervaring voor homo sapiens leerzaam zijn geweest.).

Rendierjagers

Foto's rechts: De voorloper van de IJssel loopt in vele stroompjes door het lege, koude, onbewoonde, onbegroeide gebied rond Zelhem. [Uit: Cultuurhistorische routes in Nederland 56, pag. 3 - 5, 2006.]

De stromen verleggen zich. De wisselende waterstanden maken het land onberekenbaar.

15.000 vC. Het land wordt droger, planten keren terug, gevolgd door dieren, gevolgd door nomaden (vgl. Lappen)

10.000 vC, Begin van bosgroei

Maar zelden komt een groep nomadische jagers door het gebied van de Heidenhoekse Vloed.

[Edda]

Ymir, Aurgelmir, Brimir, Blainn

Zo noemden rendierjagers het eerste wezen:

Bruller-uit--het-vochtige-zand,

geboren in de chaotische leegte van voor hemel en aarde, uit de botsing van ijs en vuur.

De oervader van de Boelekeerl.

beet zijn niet tevreden
mit mijn vlees ontstonden
de wereld tot vorm was

levenswijze
scheiden
potten
tanden
niet

→
→
→
→

verzek
atenen
bomen

6.000 vC. Achterblijvers van de nomaden beginnen hun trekgedrag te beperken; jager-verzamelaars met jachtkampen en kano's; wild, vogels en vissen.

4.500 vC. Elders de eerste akkers, aardewerk. Hier rust. Meestal niemand.

3.500 vC. 22 stenen bijlen uit die tijd teruggevonden.

Boerderij

2.000 vC, Scherven: Klokbekercultuur

800 vC. IJzertijd. Grafvelden, urnen [vgl. namen van plekken rond Zelhem: Pottenbulten, Totenbulten]

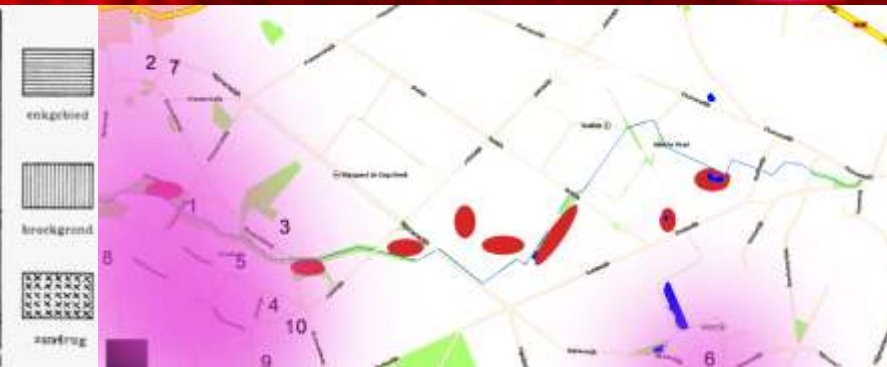
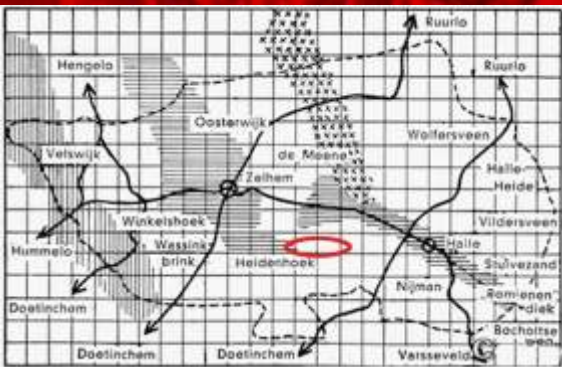
800 nC. Het Christendom vermengt zich met de oeroude, mythische natuurduidingen van de streekbewoners.

Afb. links: Het rode ovaaltje duidt het Radixgebied aan.

De gearceerde delen van het kaartje geven de vroeger bruikbare grond aan. De witte gebieden waren te nat en/of ontoegankelijk. Merk op dat alleen het uiterste linker stukje van het ovaal raakt aan een gearceerd gebied.

Afb midden: Uitvergroting van het gebied uit het rode ovaal links.

De rode vlekjes geven de zalen van museum Radix aan. In iedere zaal staat water (zie voorbeeldfoto rechts). De paarse vlekken zijn de hogere, benutbare gebieden. In de witte delen kwam de mens niet graag. Op de witte delen projecteerde hij zijn angsten.

[Afbeelding rechts:] WALD
de MENS EN ZIEN NÄÖSTEN-B

*Dr. A.H.G. Schaars
Stichting Staring Instituut / Mr. H.J. Steenbergstichting
Doetinchem 2010*

Bollebak, bullebak: boeman, kinderschrik
[WALD:] *Vars: Onder vonders en vlonders zat de bollekeerl/boelekeerl (...)*
Hen: De bollekeerl zat in de Oosterwijkse Vloed die bi-j ons achter de boerderi-je langs liep.

Boelekeerl:
- [WALD:] *Kep: De boelekeerl zat in het donker in 't bos langs de weg.*
- Heidenhoek: Gevaarlijke, eenzame watergeest, volgens sommigen onzichtbaar.
- Post-Edda: Stille huiler in het vochtige zand, verborgen bruller, opgaand in het landschap.

Merk op:

Bulleman:
(- bullen (huilen), bulderen, burlen, brullen, loeien
- bul, bulle, bolle: stier)
- Man, vervaarlijke figuur, met stier. Reist langs de boerderijen om de koeien te laten dekken.
[Volksgeloof] Na zijn vertrek blijken ook de vrouwen en dochters zwanger.

[Etymologiebank:] *Mnd. bole; mhd. buole (nhd. Buhle).*
In het Middelnederlands is de betekenis 'persoon met wie men een ongeoorloofde seksuele relatie heeft' nog zeldzaam.
De beperking in de toepassing tot vrouwen vond pas geleidelijk plaats.
- boel(er)en ww. 'een ongeoorloofde vrijpartij hebben'.
Vnnl. boelieren 'vrijen' [1573; Thes.], nog niet per se met het betekenisaspect 'ongeorloofd'. Afleiding van boel.'

- 04 BOELEKEERL: Pan / Pan 1988 [Telge 20].
 05 BOLLEKEERL: Aal, Vars, Hen, Tol.
 06 BOELEJÓD: Sto / sHe 1982 [Telge 3, 19], Zed 1982 [Köpp 1, 48].
 07 KERL-MET-DE(N)-HAOK: Her, Pan, Lob / Pan 1988 [Telge 7, 20].
 08 KOLKMAN: Kep.
 09 MOERASHOND: Zut.
 || bolleman: Rhe, Kle.

Lich: Alles woor water in zat en woor 't geveuriek was –ne kolk, ne putte, ne graven, ne aalkelder– kon ok 'n bollebak in zitten.

Voo: A' te dich bi-j 't wafer kwammen, grep ow den boelekeerl.

Bre: Moder zei: "Komp mi-j neet te kort bi-j de grachte want door zit ne bollebak in 'en den nump ow met".

Groen: I-j mochten neet kort bi-j 't water kommen of bi-j 'n graven of ne kolk want dan kon den bollebak ow griepen.

Lob: Kiender mochte nie dich bi-j 't waoter komme, anders tok den kerl-met-den-haok ze der ien.

Sto: Bi-j ons thuus zat de boelekeerl/boelejod in de aalkelder en in de graaf.

Zut: In begreujde kolken zat wel 's 'n moerashond.

Kep: A'j in de buurt van kolkman kwammen, nam den ow met en i-j kwammen noot weer bi-j ow moeder.

Vars: Onder vonders en vlonders zat de bollekeerl/boelekeerl en doorumme moch i-j door niet dichte bi-j kommen.

Loch: Den bollebak zat bie ons in de grachte. Mien moder zae altid: "A'j op 't wasschap – 't holten schap tegen de grachte an– gaot staon, dan trekt oe den bollebak in 't water. 'n Wasschap steet in: De waerld-A, blz. 84.

Hen: De bollekeerl zat in de Oostenwijkse Vloed die bi-j ons achter de boerderije langs liep. Toen ik as jonge de mensen van 't Waterschap veur bollekeerls anzag, geleuven ik mien ouders nog wel dat dat gien bollekeerls waren. Maor woorum ze dan niet deur de bollekeerl egreppen wieren, door wissen

- △ bollebak (r)
 □ bollekeerl (B-M)
 ◆ bollekeerl (B)
 ▲ bollebak (D)
 ◆ bollekeerl (D)
 ● Kolkman

Kinder wordt veural in den Acht bange emaaft veur 'n bollebak den in 't water zit. Veural samenstellingen met bolle en boele komt volle veur. Verg. ok 't volgende kaartjen.

mien ouders gien antwoord op. Urndat e ok in waterpuffen zat, ha'k door as kind ok 'n dodeleke angs veur.

Zel 1864: As onzen olden meester aover de straote ging en de wichter 'm an zaggen kommen, kroppen ze achter de pielers van de kerke; ze waren nog banger veur 'm as dat i-j ze tegenwoordig veur de bollebak bange maakt [Klokman 7, 5].

BOELEKEERL boeman, kinderschrik

- 01 BOELEKEERL: Zut, Din, Wahl, Kep, Dre, Baa, Ang, Did, sHe, Zed, Sto, Pan.
 02 BOELEJÓD: Sto.
 03 GRIMWEL: Gels / Lar 1927 [Heuvel 1, 37].
 04 GRUWWEL: Win.
 05 PLÁTVEUTE: Aal, Bre.
 06 BIETHAPPE: Gor.
 07 BOEMAN: Eef.
 08 ROGGEWOLF: Voo.

Zut: De boelekeerl zat neet in 't water zo as

- bollekeerl (B)
 ◆ weerwolf (B)

Kinder wordt veural in de Liem bange emaaft veur 'n andere kinderschrik, den neet in 't water zit, maor 's aovends as 't duuster is aoveral te veurschien zol können kommen. Verg. ok 't veurege kaartjen.

de moerashond maor hee ston in 't donker achter 'n boom.

'n Boelekeerl in 't donker in 't bos.

Kep: De boelekeerl zat in 't donker in 't bos langs de weg. Soms kwam e ok a'j niet gingen slaopen.

Dre: A'j 's aovends at 't duuster was nao buten wollent, dan maakten ze ow bange veur de boelekeerl.

Ang: Boelekeerls konden 's aovends aoveral rondlopen maor ze konden ok wel in huus zit-

ten in donkere kaermerkes of in nokkeren huus.

Baa: Ok in 'n kaste kon de boelekeerl zitten.
Din: De boelekeerl zat niet allene in 'n putte of kolk maor ok in den tweedonker achter hegge of stroek. [Ok: Wahl, Sto].

Bre: De platveute verstoppden zich in de gaten tussen de huze. A'j dan late op straote liepen, dan grep e ow en nam ow met nao water.

Gels: 'n Gruwwel kon oew griepen in 't duuster. Maor verstandege ole leu stelden oew gerod met: "Waes mah neet bange want den aole gruwel is dood en den jongen het nog gintane". [Verg.: / Lar 1927 (Heuvel 1, 37)].

Win: Den gruwel heel zich op in 't duuster. Ze zaenn wal: "Den olden gruwel is dood en de jongen het nog gin tande".

Voo: Wi-j wieren wel bang gemaakt met de roggewolf. Den kol'j soms zien lopen in de rog; want dan mieken de halmen 'n golvend bewaeging. A'j in de rogge liepen, kon e o griepen en doorum moch dat niet.

Hen: De nachmere viel allene de peerde fasteg. At hie der 's nachts ewes was, waren de peerde 's morgens nat bezweil en ze hadden de manen helemaal verwierd. Doe had de nachmere zich an vaste-eholle [NACH(T)MERE].

● De name weerwolf/waerwolf is bie de metwarkers bekend zonder dat ze verhaale kent. Allene in 'n paar gevallen wordt op-egiven dat 'n weerwolf 'n soort kinderschrik is.

Bre: As 'n klein of jong kind 's aovends ondeugend was en veur straf nao buten mo dan nam de weerwolf 'm met.

Baa: A'j vrogger ondeugend wazzen ewe dan zelen de ouders vake: "Now kump ow, de weerwolf halen".

Vor: Wie'j wodn as kind wel 's bange emaaft veur de weerwolf, al wisse wie'j neet wat was.

BOLLEBAK

boeman, kinderschrik

- 01 BOLLEBAK: Gor, Harf, Alm, Wich, Vor, Ruu, Loch, Bor, Gees, Gels, Haa, Nee, Eib, Rek, Bel, Groen, Lich, Aal, Bre, Win, Zel, Hen / Zel 1870 [Klokman 7, 5], Lar 1927 [Heuvel 1, 37], Kol ca 1930 [Meinen 5, 16], Lich 1991 [Telge 8, 25] || Bat.
 02 BULLEBAK: Gor, Eef, Vor, Lar, Vra, Harv, Aal.
 03 BOELEKEERL: Din, Voo, Vars, Sil, Wesd, Zel, Doet, Wahl, Sto / Zel 1934 [Archief 1, 313], sHe 1982 [Telge 3, 19], Wesv 1996 [Telge 11, 26], Gen 1999 [Telge 12, 32].

6. Collectief

Het Zevende Oog: René Girard (1923)

De zondebok

Girards stelling is:

De homo sapiens moet zijn oerchaos van mimetisch geweld - geweld roept geweld op - kanaliseren.
De chaos van ieder tegen ieder kan gekanaliseerd worden door het geweld te collectivieren tegen een zondebok.
Dan is er slechts één de pineut en ontstaat bij de rest een wij-gevoel.

De zondebok moet dus schuldig gevonden worden als offer voor de rust onder de rest.
De relativiserende notie dat de zondebok onschuldig zou kunnen zijn, of is, zet de deur open voor terugkeer naar de oerchaos.
De onschuld van de zondebok is dus gevaarlijk voor de vrede onder het collectief.
Aan de slechtheid van de zondebok moet niet getwijfeld worden.

(Merk op: Het Christendom biedt het omgekeerde: dat draait om de geweldadige dood van een zondebok wiens onschuld juist mythische proporties heeft aangenomen. De kruisiging van Jezus draagt zo logischer wijze tot op heden bij aan de diepe geweldsverwarring van de mensheid en (dus) de voortdurende dreigende oerchaos.)

(Vgl. de disjuncte verzamelingen in de Hausdorff-ruimte, pag. 42.

Merk op: Felix Hausdorff verwachtte dat hij niet vanwege zijn joodse achtergrond buiten de Arische verzameling geplaatst zou worden, omdat hij een beroemd wiskundige was. Gaandeweg werd echter onvermijdelijk duidelijk dat hij en zijn vrouw wel degelijk tot de disjuncte verzameling zondebokken gerekend werden en naar een concentratiekamp zouden worden afgevoerd.
Hausdorffs theoretische wiskunde werd on-Duits verklaard. Hausdorff en zijn vrouw pleegden zelfmoord.)

Het grote portret hiernaast: René Girard.

Het kleine portret: dode zondebok, tegen een muur rechtop gehesen voor vertoon.

De Boelekeerl behoort tot de zondebokken.

DIT

Homo sapiens is van oorsprong nomade. Dat de wereld er morgen anders uit zal zien en ons zal verrassen met onbekende bedreigingen en mogelijkheden, is een historische realiteit die wij psychologisch verinnerlijkt hebben. Om toch te kunnen wortelen heeft homo sapiens vaste grond verworven, niet onder zijn voeten maar in zijn brein. In zijn verhalen en beelden, kennis en mythen neemt hij zijn wortels mee op reis door de tijd, van de ene plek naar de andere.

Het Achtste Oog: Carl Gustav Jung (1875-1961)

Het zelf:
[Marc Jacobs:] *Zowel datgene waarvan we ons bewust zijn, als het enorme potentieel dat onbewust blijft. De grenzen van het zelf zijn onbekend, want we weten nog niet tot hoever het kunnen van de geest reikt, of waaraan het bewustzijn in de waaktoestand ongemerkt raakt.*
[Carl Jung:] *We zullen moeten wennen aan de gedachte dat het bewuste niet hier, en het onbewuste niet daar is. De psyche is veeleer een bewust-onbewuste totaliteit. (...) een approximatief bewustzijn, een bewustzijn-bij-benadering. Zo komen we tot de paradoxale conclusie dat er geen enkele bewustzijnsinhoud bestaat die niet in een ander opzicht onbewust is.*

Archetype:
De zintuiglijke waarneming gaat bij homo sapiens gepaard met een psychische factor die zich al sinds de oertijden uit in symbolische vormen en verhalen. Ieder mens maakt en wordt zijn eigen vorm en verhaal. Toch vormen de mythologische oerwaarden die daarin steeds weer terugkomen wereldwijde patronen. 'Psychische inhouden' als Moeder, Held of Wijze behoren niet exclusief tot de fantasie van het individu. Het zijn archetypen als deze die de basis vormen van de erfelijke oerpsyche van onze soort.

De Boelekeerl behoort tot het archetype Hades.

Het collectief onbewuste

We kennen elkaar
Diep in de aardkorst van onze genen rust onze angst voor
elkaar
Als je te dicht bij het water komt grijpt je de Boelekeerl

Dus laten we samen komen
Vertel me wie je bent
Wees bang voor een ander

Niet voor mij

antwoord
antwoord

plan
voor de
caus
re boeken

Colofon

Het onregelmatig verschijnende tijdschrift Plan Radix doet verslag van de resultaten van het kunstzinnig landschapsonderzoek dat sinds maart 2010 door project Plan Radix wordt uitgevoerd.

Zelfbenoemd en onbezoldigd projectleider en uitgever: Paul van der Lee

Plan Radix
Wederikveld 54
7006 VT Doetinchem

info@planradix.nl
www.planradix.nl

februari 2015

